

HỌC NGOẠI NGỮ THÔNG QUA ÂM NHẠC: TIẾP CẬN LIÊN VĂN HÓA

Nguyễn Ngọc Linh Đan

Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai, Đường Nguyễn Khuyến, Phường Trảng Dài, Tỉnh Đồng Nai, Việt Nam
Email: lynhdannnguyen93@gmail.com

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa và giao thoa văn hóa ngày càng sâu rộng, việc dạy và học ngoại ngữ không chỉ dừng lại ở việc phát triển năng lực ngôn ngữ mà còn cần hướng tới năng lực giao tiếp liên văn hóa cho người học. Âm nhạc, với tư cách là một sản phẩm văn hóa giàu giá trị biểu đạt và cảm xúc, được xem là một phương tiện sư phạm hiệu quả trong giảng dạy ngoại ngữ. Bài viết này nhằm khám phá vai trò của âm nhạc trong việc hỗ trợ học ngoại ngữ theo hướng tiếp cận liên văn hóa, đồng thời phân tích mức độ tác động của các hoạt động học tập dựa trên âm nhạc đối với nhận thức văn hóa, thái độ học tập và khả năng sử dụng ngôn ngữ của người học. Nghiên cứu được tiến hành theo phương pháp hỗn hợp, kết hợp khảo sát bảng hỏi và phân tích định tính từ phản hồi của người học. Kết quả cho thấy việc tích hợp âm nhạc vào giảng dạy ngoại ngữ không chỉ giúp tăng hứng thú và động lực học tập mà còn góp phần nâng cao sự hiểu biết về bối cảnh văn hóa – xã hội của ngôn ngữ đích. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số khuyến nghị nhằm khai thác hiệu quả âm nhạc trong dạy học ngoại ngữ theo định hướng phát triển năng lực giao tiếp liên văn hóa.

Từ khóa: âm nhạc, học ngoại ngữ, liên văn hóa, năng lực giao tiếp, trải nghiệm học tập.

FOREIGN LANGUAGE LEARNING THROUGH MUSIC: AN INTERCULTURAL PERSPECTIVE

Abstract: In the context of globalization and increasing cultural interaction, foreign language education is expected to develop not only linguistic competence but also intercultural communicative competence. Music, as a culturally rich and emotionally engaging medium, has been widely recognized as a valuable pedagogical resource in language teaching. This paper investigates the role of music-based activities in foreign language learning from an intercultural perspective and examines their impact on learners' cultural awareness, learning attitudes, and language use. Employing a mixed-methods approach, the study combines questionnaire surveys with qualitative analysis of learners' reflections. The findings reveal that integrating music into foreign language instruction significantly enhances learners' motivation and engagement while fostering deeper understanding of the cultural and social contexts of the target language. The study concludes by offering pedagogical implications and recommendations for effectively incorporating music into foreign language teaching to promote intercultural communicative competence.

Keywords: music, foreign language learning, intercultural approach, communicative competence, learning experience.

Nhận bài: 16.12.2025

Phản biện: 19.01.2026

Duyệt đăng: 24.01.2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, việc học ngoại ngữ ngày nay không chỉ nhằm mục tiêu nắm vững hệ thống ngữ âm, từ vựng và ngữ pháp mà còn hướng tới phát triển năng lực giao tiếp hiệu quả trong các bối cảnh đa văn hóa. Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng, người học ngoại ngữ có thể sử dụng đúng cấu trúc ngôn ngữ nhưng vẫn gặp khó khăn trong giao tiếp thực tế nếu thiếu hiểu biết về các giá trị văn hóa, chuẩn mực xã hội và cách thức biểu đạt mang tính đặc thù của cộng đồng sử dụng ngôn ngữ đích. Do đó, giáo dục ngoại ngữ hiện đại ngày càng nhấn mạnh vai trò của tiếp cận liên văn hóa như một định hướng quan trọng nhằm nâng cao chất lượng và tính bền vững của quá trình học tập.

Trong xu hướng đổi mới phương pháp giảng dạy, việc tìm kiếm các hình thức học tập mang tính trải nghiệm, kích thích cảm xúc và gắn kết người học với bối cảnh sử dụng ngôn ngữ thực tiễn đang được quan tâm. Âm nhạc, với tư cách là

một sản phẩm văn hóa giàu tính biểu cảm và lan tỏa, được xem là một công cụ sư phạm tiềm năng trong dạy học ngoại ngữ. Các bài hát không chỉ cung cấp nguồn ngữ liệu xác thực mà còn phản ánh đời sống xã hội, tư duy, cảm xúc và hệ giá trị văn hóa của cộng đồng nói ngôn ngữ đó. Thông qua lời ca và giai điệu, người học có cơ hội tiếp cận ngôn ngữ trong một không gian giàu cảm xúc, từ đó tăng cường động lực học tập và khả năng ghi nhớ.

Nhiều nghiên cứu trước đây đã khẳng định tác động tích cực của âm nhạc đối với việc phát triển kỹ năng nghe, phát âm và vốn từ vựng của người học ngoại ngữ (Murphey, 1992). Tuy nhiên, việc khai thác âm nhạc như một phương tiện phát triển năng lực giao tiếp liên văn hóa vẫn chưa được chú trọng đúng mức, đặc biệt trong bối cảnh giáo dục phổ thông và đại học không chuyên tại Việt Nam. Phần lớn các hoạt động sử dụng bài hát trong lớp học ngoại ngữ hiện nay vẫn tập trung vào luyện

nghe hoặc giải trí, chưa khai thác sâu các giá trị văn hóa và ý nghĩa xã hội được phản ánh trong nội dung âm nhạc.

Xuất phát từ thực tiễn đó, nghiên cứu này hướng tới việc làm rõ cơ sở lý luận của việc học ngoại ngữ thông qua âm nhạc dưới góc độ tiếp cận liên văn hóa. Bài viết tập trung phân tích mối quan hệ giữa ngôn ngữ, văn hóa và âm nhạc; vai trò của âm nhạc trong việc tạo dựng trải nghiệm học tập có ý nghĩa; đồng thời làm nền tảng lý thuyết cho các nghiên cứu thực nghiệm về việc tích hợp âm nhạc vào giảng dạy ngoại ngữ nhằm phát triển năng lực giao tiếp liên văn hóa cho người học.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý thuyết

2.1.1. Tiếp cận liên văn hóa trong dạy học ngoại ngữ

Tiếp cận liên văn hóa trong dạy học ngoại ngữ được hình thành từ nhận thức rằng ngôn ngữ không tồn tại độc lập mà luôn gắn liền với bối cảnh văn hóa – xã hội của cộng đồng sử dụng nó. Theo Byram (1997), năng lực giao tiếp liên văn hóa không chỉ bao gồm khả năng sử dụng ngôn ngữ đúng ngữ pháp mà còn bao hàm kiến thức về văn hóa, kỹ năng diễn giải và so sánh văn hóa, cũng như thái độ cởi mở và tôn trọng sự khác biệt. Người học cần được trang bị khả năng tương tác hiệu quả với những người đến từ các nền văn hóa khác nhau, đồng thời có năng lực phản tư về chính bản sắc văn hóa của mình.

Trong giáo dục ngoại ngữ hiện đại, tiếp cận liên văn hóa được xem là một bước chuyển từ mô hình dạy học truyền thống sang mô hình lấy người học làm trung tâm, nhấn mạnh trải nghiệm và sự tương tác. Mục tiêu của dạy học không còn giới hạn ở việc “nói đúng” mà hướng tới “nói phù hợp” trong từng bối cảnh giao tiếp cụ thể. Điều này đòi hỏi các hoạt động học tập phải tạo điều kiện cho người học tiếp xúc với các sản phẩm văn hóa xác thực, qua đó hình thành nhận thức và thái độ tích cực đối với sự đa dạng văn hóa.

2.1.2. Mối quan hệ giữa ngôn ngữ và văn hóa

Ngôn ngữ được xem là phương tiện phản ánh và truyền tải văn hóa. Kramsch (1993) cho rằng ngôn ngữ vừa là sản phẩm của văn hóa vừa là công cụ kiến tạo văn hóa, trong đó các giá trị, niềm tin và chuẩn mực xã hội được thể hiện thông qua cách sử dụng ngôn ngữ trong giao tiếp. Việc học ngoại ngữ, do đó, đồng thời là quá trình tiếp cận và giải mã các ý nghĩa văn hóa ẩn sau ngôn từ.

Trong lớp học ngoại ngữ, nếu người học chỉ

tiếp cận ngôn ngữ ở mức độ hình thức mà thiếu đi bối cảnh văn hóa, quá trình học tập có thể trở nên khô khan và kém hiệu quả. Ngược lại, việc tích hợp nội dung văn hóa giúp người học hiểu sâu hơn về ý nghĩa của ngôn ngữ, tránh những hiểu lầm trong giao tiếp liên văn hóa và nâng cao năng lực sử dụng ngôn ngữ trong thực tiễn. Điều này đặc biệt quan trọng trong bối cảnh giao tiếp toàn cầu, nơi người học thường xuyên tiếp xúc với các nền văn hóa khác nhau thông qua học tập, làm việc và truyền thông.

2.1.3. Âm nhạc như một sản phẩm và phương tiện văn hóa

Âm nhạc là một trong những hình thức biểu đạt văn hóa phổ biến và có sức lan tỏa mạnh mẽ. Các tác phẩm âm nhạc phản ánh bối cảnh lịch sử, đời sống xã hội, cảm xúc và tư duy của cộng đồng sáng tạo ra chúng. Theo Murphey (1992), bài hát trong dạy học ngoại ngữ không chỉ là nguồn ngữ liệu tự nhiên mà còn là “cửa sổ văn hóa”, giúp người học tiếp cận ngôn ngữ trong mối liên hệ mật thiết với đời sống thực.

Từ góc độ giáo dục, âm nhạc có khả năng kích thích trí nhớ và cảm xúc, tạo điều kiện thuận lợi cho việc tiếp thu ngôn ngữ. Giai điệu và nhịp điệu giúp người học ghi nhớ từ vựng và cấu trúc ngôn ngữ một cách tự nhiên, đồng thời giảm bớt căng thẳng và lo âu trong quá trình học. Bên cạnh đó, nội dung lời bài hát thường phản ánh các chủ đề xã hội, mối quan hệ con người và giá trị văn hóa, từ đó tạo cơ hội cho các hoạt động phân tích, thảo luận và so sánh văn hóa trong lớp học ngoại ngữ.

2.1.4. Âm nhạc và động lực học tập ngoại ngữ

Động lực học tập là một yếu tố then chốt ảnh hưởng đến thành công trong việc học ngoại ngữ. Gardner (1985) nhấn mạnh vai trò của động lực tích hợp, trong đó người học có mong muốn tìm hiểu và hòa nhập với cộng đồng sử dụng ngôn ngữ đích. Âm nhạc, với tính hấp dẫn và gần gũi, có khả năng khơi gợi hứng thú học tập và thúc đẩy động lực tích hợp của người học.

Khi được tiếp xúc với âm nhạc của ngôn ngữ đích, người học không chỉ học ngôn ngữ mà còn cảm nhận được đời sống tinh thần và cảm xúc của cộng đồng nói ngôn ngữ đó. Điều này góp phần hình thành thái độ tích cực và sự đồng cảm văn hóa, tạo tiền đề cho việc phát triển năng lực giao tiếp liên văn hóa. Do đó, việc sử dụng âm nhạc trong dạy học ngoại ngữ không chỉ mang ý nghĩa phương pháp mà còn có giá trị tâm lý – xã hội sâu sắc.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được triển khai theo phương pháp hỗn hợp (mixed-methods), kết hợp dữ liệu định lượng và định tính để đánh giá tác động của việc học ngoại ngữ thông qua âm nhạc theo hướng tiếp cận liên văn hóa trong môi trường trực tuyến. Thiết kế bán thực nghiệm được thực hiện trong một học kỳ, gắn với bối cảnh đào tạo từ xa của chương trình văn bằng 2 tại Viện Đào tạo Mở và Công nghệ Thông tin, Đại học Huế. Việc lựa chọn dạy học trực tuyến phù hợp với đặc điểm người học trưởng thành, đồng thời phản ánh xu hướng chuyển đổi số trong giáo dục đại học. Trong quá trình can thiệp, các hoạt động học tập dựa trên âm nhạc được tích hợp vào lớp học trực tuyến thông qua nền tảng số, kết hợp học liệu nghe – nhìn với thảo luận tương tác để tăng mức độ tham gia và thúc đẩy trải nghiệm liên văn hóa.

Mẫu nghiên cứu gồm 160 người học ngoại ngữ, được chia thành hai nhóm tương đương: 80 người học thuộc nhóm thực nghiệm tham gia học ngoại ngữ tích hợp âm nhạc theo định hướng liên văn hóa và 80 người học thuộc nhóm đối chứng học theo phương pháp trực tuyến thông thường. Dữ liệu được thu thập hoàn toàn online thông qua hệ thống quản lý học tập của nhà trường. Công cụ định lượng là bảng hỏi trực tuyến sử dụng thang Likert 5 mức, tập trung vào các khía cạnh: hứng thú và động lực học tập, nhận thức và thái độ liên văn hóa, cùng cảm nhận về hiệu quả học ngoại ngữ trong môi trường trực tuyến. Dữ liệu định tính được bổ sung từ câu hỏi mở và nhật ký học tập điện tử của nhóm thực nghiệm, nhằm làm rõ trải nghiệm học tập và quá trình phân tư văn hóa của người học khi tham gia các hoạt động có yếu tố âm nhạc.

Về xử lý dữ liệu, phân định lượng được phân tích bằng thống kê mô tả với các chỉ số chính như giá trị trung bình và độ lệch chuẩn để nhận diện

xu hướng và so sánh khác biệt giữa hai nhóm sau can thiệp. Phân định tính được xử lý bằng phân tích chủ đề (thematic analysis), tập trung vào các chủ đề cốt lõi gồm mức độ tham gia học tập, trải nghiệm cảm xúc, nhận thức văn hóa và mức độ phù hợp của hình thức học trực tuyến. Cách kết hợp đa nguồn dữ liệu giúp tăng độ tin cậy và giá trị diễn giải, đồng thời phản ánh rõ đặc thù đào tạo từ xa.

Ngoài ra, quy trình thu thập dữ liệu bằng bảng hỏi còn được mô tả trong bối cảnh 180 học sinh lớp 10 tại Trường THPT Vĩnh Cửu sau khi tham gia các tiết tiếng Anh tích hợp âm nhạc. Dữ liệu được thu trong giờ học để đảm bảo tỷ lệ phản hồi cao, sau đó được kiểm tra, mã hóa và nhập liệu trước khi phân tích thống kê mô tả (tần suất, trung bình, độ lệch chuẩn). Trọng tâm phân tích hướng đến mức độ hứng thú, sự tham gia, cảm nhận căng thẳng học tập và thái độ đối với môn tiếng Anh, làm cơ sở cho phần kết quả và thảo luận của nghiên cứu.

2.3. Kết quả và thảo luận

2.3.1. Kết quả định lượng

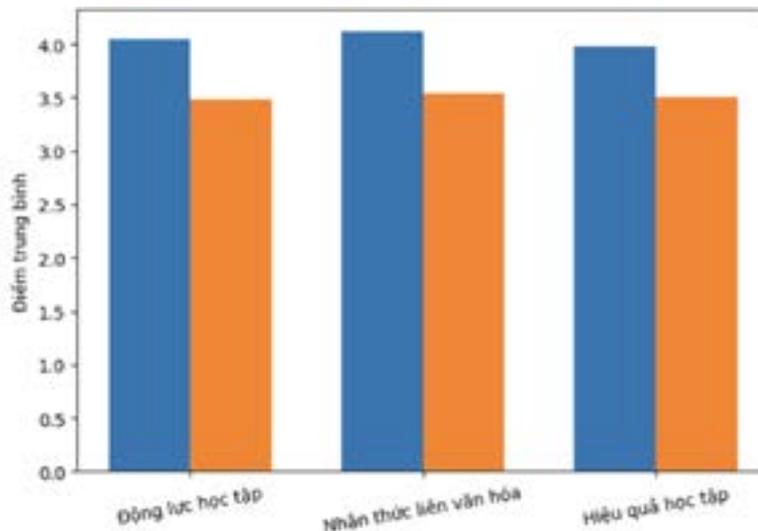
Dữ liệu định lượng thu được từ bảng hỏi trực tuyến của 160 người học được phân tích bằng phương pháp thống kê mô tả nhằm so sánh mức độ khác biệt giữa nhóm thực nghiệm và nhóm đối chứng sau quá trình can thiệp. Việc phân tích tập trung vào ba khía cạnh chính: động lực và hứng thú học tập, nhận thức liên văn hóa, và cảm nhận hiệu quả học ngoại ngữ trong môi trường trực tuyến. Kết quả phân tích cho thấy nhóm thực nghiệm đạt điểm trung bình cao hơn nhóm đối chứng ở tất cả các tiêu chí được khảo sát, phản ánh tác động tích cực của việc tích hợp âm nhạc vào quá trình dạy học.

Bảng 1. So sánh điểm trung bình giữa hai nhóm sau can thiệp

Tiêu chí đánh giá	Nhóm thực nghiệm (n=80)	Nhóm đối chứng (n=80)
Động lực & hứng thú học tập	4.05 (SD = 0.56)	3.48 (SD = 0.61)
Nhận thức liên văn hóa	4.12 (SD = 0.52)	3.54 (SD = 0.58)
Cảm nhận hiệu quả học tập	3.98 (SD = 0.59)	3.50 (SD = 0.63)

Kết quả ở Bảng 1 cho thấy sự chênh lệch rõ rệt về điểm trung bình giữa hai nhóm ở cả ba tiêu chí, trong đó mức khác biệt lớn nhất được ghi nhận ở tiêu chí nhận thức liên văn hóa. Điều này cho thấy việc tích hợp âm nhạc không chỉ góp phần nâng cao động lực và sự hứng thú học tập mà còn hỗ trợ người học tiếp cận và diễn

giải các yếu tố văn hóa của ngôn ngữ đích một cách sâu sắc hơn. Âm nhạc, với đặc trưng phản ánh bối cảnh văn hóa – xã hội của cộng đồng sử dụng ngôn ngữ, đã tạo điều kiện để người học mở rộng hiểu biết và hình thành thái độ tích cực đối với sự đa dạng văn hóa trong quá trình học ngoại ngữ.

Hình 1. So sánh kết quả học tập giữa nhóm thực nghiệm và nhóm đối chứng

Biểu đồ cột thể hiện sự khác biệt về điểm trung bình giữa nhóm thực nghiệm và nhóm đối chứng ở ba tiêu chí khảo sát. Kết quả cho thấy nhóm thực nghiệm đạt điểm trung bình cao hơn rõ rệt ở tất cả các tiêu chí, đặc biệt là nhận thức liên văn hóa. Sự chênh lệch này góp phần khẳng định rằng việc tích hợp âm nhạc vào dạy học ngoại ngữ trong môi trường trực tuyến có tác động tích cực đến cả yếu tố nhận thức và thái độ học tập của người học, từ đó nâng cao hiệu quả học ngoại ngữ trong bối cảnh dạy học hiện nay.

2.3.2. Kết quả định tính

Phân tích dữ liệu định tính từ câu hỏi mở và nhật ký học tập điện tử của người học trong nhóm thực nghiệm cho thấy ba chủ đề nổi bật. Thứ nhất, người học thể hiện sự gia tăng đáng kể về mức độ hứng thú và tham gia học tập, đặc biệt trong các hoạt động phân tích lời bài hát và thảo luận trực tuyến. Thứ hai, nhiều người học cho biết họ hiểu rõ hơn về các giá trị văn hóa, bối cảnh xã hội và cảm xúc của cộng đồng sử dụng ngôn ngữ đích thông qua nội dung âm nhạc. Thứ ba, người học bắt đầu hình thành thói quen so sánh và phản tư giữa văn hóa bản thân và văn hóa được phản ánh trong bài hát, từ đó phát triển thái độ cởi mở và tôn trọng sự khác biệt văn hóa.

Những phản hồi này cho thấy âm nhạc không chỉ đóng vai trò hỗ trợ ngôn ngữ mà còn là chất xúc tác giúp người học kết nối cảm xúc và văn hóa trong quá trình học ngoại ngữ trực tuyến.

2.3.3. Thảo luận

Kết quả nghiên cứu củng cố các quan điểm lý thuyết về năng lực giao tiếp liên văn hóa và học tập trải nghiệm. Sự gia tăng điểm số ở nhóm thực nghiệm phù hợp với mô hình năng lực giao tiếp

liên văn hóa của Byram (1997), trong đó nhấn mạnh vai trò của thái độ, kiến thức và kỹ năng diễn giải văn hóa. Việc sử dụng âm nhạc đã tạo điều kiện cho người học tiếp cận ngôn ngữ trong bối cảnh văn hóa xác thực, đặc biệt hiệu quả trong môi trường học trực tuyến, nơi yếu tố cảm xúc và sự tương tác thường bị hạn chế.

Ngoài ra, kết quả này cũng phù hợp với nhận định của Murphey (1992) về vai trò của bài hát trong việc nâng cao động lực và khả năng ghi nhớ ngôn ngữ. Dưới góc độ học tập trải nghiệm, âm nhạc đã giúp người học trải qua đầy đủ các giai đoạn trải nghiệm – phản tư – khái quát hóa, đúng với khung lý thuyết của Kolb (1984).

III. KẾT LUẬN

Kết quả nghiên cứu cho thấy việc học ngoại ngữ thông qua âm nhạc theo hướng tiếp cận liên văn hóa trong môi trường trực tuyến mang lại hiệu quả tích cực đối với người học chương trình văn bằng 2. Phương pháp này không chỉ góp phần nâng cao động lực và hứng thú học tập mà còn giúp người học hiểu sâu hơn về bối cảnh văn hóa – xã hội của ngôn ngữ đích. Đặc biệt, trong môi trường đào tạo từ xa, âm nhạc đóng vai trò như một cầu nối cảm xúc, giúp tăng cường sự gắn kết và ý nghĩa của trải nghiệm học tập ngoại ngữ.

Khuyến nghị sư phạm: Từ kết quả nghiên cứu, có thể khuyến nghị việc tích hợp âm nhạc vào giảng dạy ngoại ngữ như một hoạt động thường xuyên, đặc biệt trong các chương trình đào tạo trực tuyến và đào tạo người học trưởng thành. Giáo viên cần lựa chọn bài hát phù hợp với trình độ và mục tiêu học tập, đồng thời thiết kế các hoạt động phân tích nội dung văn hóa nhằm khuyến khích người học tư duy phản biện và so sánh liên

văn hóa. Bên cạnh đó, việc kết hợp âm nhạc với các công cụ công nghệ số có thể góp phần nâng cao tính tương tác và hiệu quả của quá trình dạy học.

Hạn chế và hướng nghiên cứu tiếp theo: Mặc dù đạt được những kết quả tích cực, nghiên cứu vẫn còn một số hạn chế nhất định liên quan đến thời gian triển khai và phạm vi đối tượng nghiên

cứu. Việc thu thập dữ liệu chủ yếu dựa trên tự đánh giá của người học có thể chưa phản ánh đầy đủ sự thay đổi về năng lực ngôn ngữ trong dài hạn. Do đó, các nghiên cứu tiếp theo có thể mở rộng quy mô mẫu, kết hợp thêm các công cụ đánh giá năng lực khách quan và xem xét tác động lâu dài của việc học ngoại ngữ thông qua âm nhạc đối với năng lực giao tiếp liên văn hóa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Multilingual Matters.

Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. Edward Arnold.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford University Press.

Murphey, T. (1992). *Music and song*. Oxford University Press.